

Законодавчі ініціативи Національного агентства у сфері формування простору академічної доброчесності

30 листопада 2021 р.

Іван Назаров

План

1. Поняття академічної доброчесності та його нормативне регулювання.
2. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності.
3. Законодавчі ініціативи Національного агентства у сфері академічної доброчесності та порядку реалізації академічної відповідальності.

Поняття академічної доброчесності та його нормативне регулювання.

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р.

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ч. 1 ст. 42).

Перелік суб'єктів, на яких поширюються правила академічної доброчесності, їх обов'язки, форми порушення академічної доброчесності, відповідальність (ст. 42).

Поняття академічної доброчесності та його нормативне регулювання.

2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017р.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Значення академічної доброчесності для забезпечення якості вищої освіти.

2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017р.

Складовими системи забезпечення якості освіти в Україні є:

- внутрішня система забезпечення якості освіти кожного ЗВО, що обов'язково має включати систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;
- система зовнішнього забезпечення якості освіти (Національне агентство та його органи);

Участь Національного агентства у формуванні простору дотримання академічної доброчесності

1. Безпосередньо на Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти Законом України «Про вищу освіту» покладається обов'язок реагувати на порушення академічної доброчесності у вигляді академічного плагіату, фабрикацій та фальсифікацій у захищених дисертаціях та у випадку їх підтвердження скасовувати рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (п. 6 ст. 6).

У складі Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти створюється **Комітет з питань етики**, який розглядає питання академічного плагіату і вносить відповідні подання до Національного агентства, а також виконує інші повноваження, покладені на нього Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

2. Участь Національного агентства у формуванні принципів та практик дотримання академічної доброчесності на рівні закладів вищої освіти, в тому числі здобувачами освіти, у процесі акредитації освітніх програм.

Так, у межах акредитації Національне агентство встановило 9+1 критерій, на які оцінюється і перевіряється кожна освітня програма.

Критерій 5. *Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність.*

Підкритерій 5.4: У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності».

Критерій 10. *Навчання через дослідження*

Цей критерій застосовується під час акредитації освітніх програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Підкритерій 10.6: Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Практики дотримання академічної доброчесності: аналіз відомостей про самооцінювання освітніх програм

Освітні програми PhD.

В системі 377 ОП рівня «доктор філософії» від 87 ЗВО та наукових установ (квітень 2021 р.).

- За всіма ОП є внутрішня нормативна база.

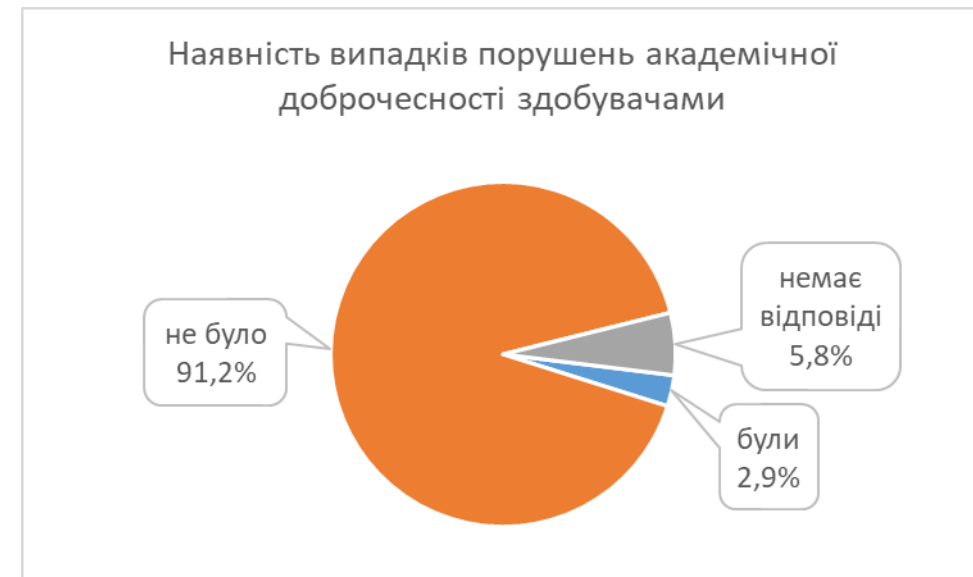
- За 240 ОП є спеціальний орган
(за 137 – інформація не надана).

Практики дотримання академічної доброчесності: аналіз відомостей про самооцінювання освітніх програм

Освітні програми PhD.

- Наявність порушень здобувачами (Кр. 5):
11 ОП визнано, що такі випадки були (2,9%),
у 344 вказано, що таких випадків не було (91,2%),
і у 22 відповіді не було надано (5,8%).

Практики дотримання академічної доброчесності: аналіз відомостей про самооцінювання освітніх програм

Освітні програми PhD.

Наявність порушень АкД аспірантами/науковими керівниками (Кр. 10):

- на жодній ОП «не зізналися», що подібні випадки мали місце,
- 299 ОП запевняють, що таких випадків не було (79,3%),
- 78 ОП - відсутня відповідь про наявність порушень академічної доброчесності науковими керівниками (20,7%).

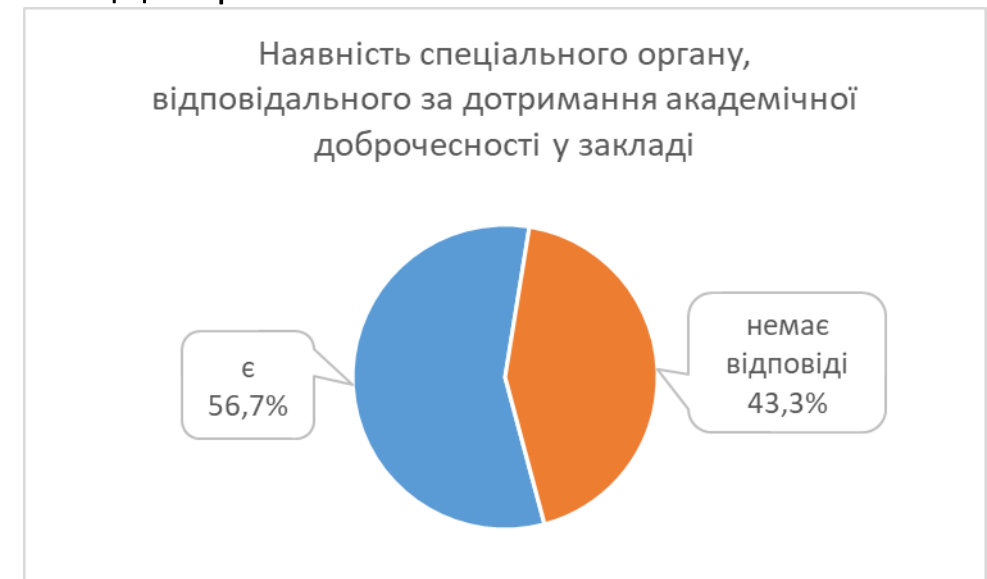
Практики дотримання академічної доброчесності: аналіз відомостей про самооцінювання освітніх програм

Освітні програми рівня «магістр».

Станом на 5 березня 2021 у Системі було представлено 539 освітніх програм рівня «магістр» з 99 спеціальностей від 159 ЗВО.

- в межах усіх ОП заявлено про наявність документів, які визначають політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності.

- про створення спеціального органу, відповідального за дотримання академічної доброчесності у закладі заявлено в межах 304 ОП, у відомостях з 232 ОП така інформація відсутня.

Практики дотримання академічної доброчесності: аналіз відомостей про самооцінювання освітніх програм

Освітні програми рівня «магістр».

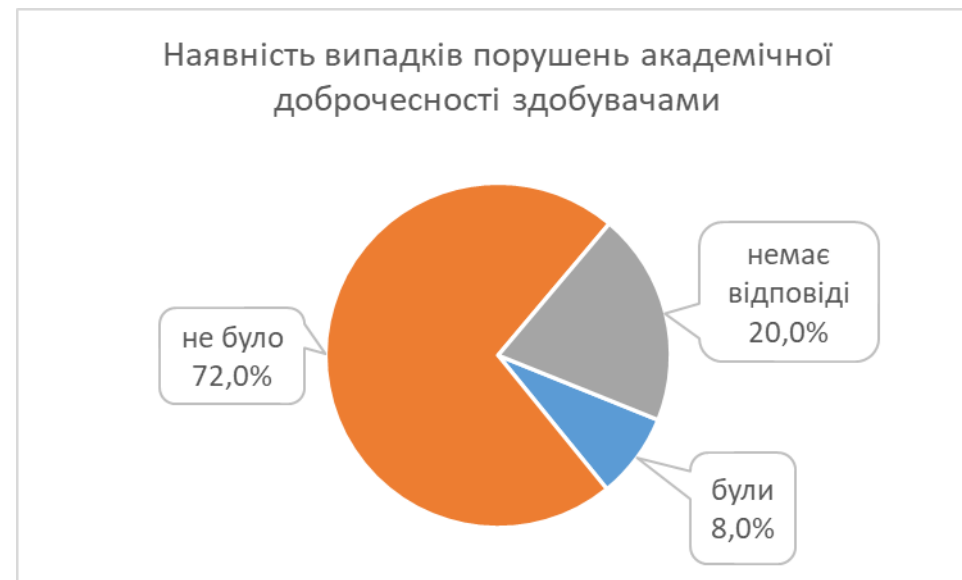
Про наявність випадків порушень здобувачами (аспірантами/ад'юнктами) академічної доброчесності»)

зазначено у відомостях про самооцінювання 43 ОП;

у 386 відомостях вказано,

що таких випадків не було;

у 107 ОП відповіді не було надано

Приклади повідомлень у відомостях про самооцінювання ОП наявність порушень академічної доброчесності

- ОП «**Прикладна механіка**», доктор філософії: «Поки що усі проблемні питання, які виникали при виявленні «текстових запозичень без посилань на авторів» розглядалися на первинному рівні при рецензуванні або оцінюванні робіт аспірантів та вирішувалися виконанням ними коректного посилання на першоджерело.»
- ОП «**Економіка**», доктор філософії: «На ОП були окремі випадки порушення академічної доброчесності. Наприклад, під час складання аспірантами іспиту з дисципліни «Філософія науки» був встановлений факт списування. Для протидії такому правопорушенню аспіранту було змінено екзаменаційне завдання та попереджено про те, що при повторенні правопорушення будуть застосовані санкції у вигляді перескладання іспиту.»
- ОП «**Фармація, промислова фармація**», магістр: «за порушення академічної доброчесності (надання неправдивої інформації) із студентки 2 курсу було знято повноваження старости академічної групи та проведена роз'яснювальна робота»

Приклади повідомлень у відомостях про самооцінювання ОП наявність порушень академічної доброчесності з боку викладацького складу

- ОП «Електронне урядування», бакалаврат: «на засіданні Комісії з питань етики та академічної доброчесності розглядали заяву здобувачів вищої освіти про порушення академічної доброчесності викладачем кафедри, який у своїй презентації використав слайди з відеокурсу Oracle Data Integrator без належних посилань».

Це єдиний випадок розгляду справи про порушення академічної доброчесності стосовно викладача. Нагадаю, проаналізовано 2144 акредитаційних справ. У відомостях самооцінювання 180 ОП було вказано про зафіксовані випадки порушень академічної доброчесності.

Законодавчі ініціативи Національного агентства у сфері забезпечення академічної доброчесності

1. Участь у розробці змін до Закону України «Про вищу освіту»
2. Розробка проєкту Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії
3. Участь у розробці проєкту Закону України «Про академічну доброчесність».
4. Запропоновано зміни до Цивільного кодексу (особливості проведення конкурсів у сфері освіти і науки), Кримінального кодексу (створення академічного твору на замовлення), Кодексу законів України про працю (порушення академічної доброчесності - додаткова підстава розірвання трудового договору з ініціативи власника), Закону України «Про рекламу» тощо.

Основні завдання проєкту Закону «Про академічну доброчесність»

1. Акумулявання правового регулювання академічної доброчесності в межах одного закону.
2. Визначення ЗВО (наукові установи) головним суб'єктом забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності з наданням їм додаткових можливостей реагування на її порушення.
3. Національне агентство повинно стати переважно апеляційною інстанцією стосовно рішень ЗВО з питань порушень академічної доброчесності.
4. Корегування переліку порушень академічної доброчесності та конкретизація процедури їх встановлення.
5. Стимулювання ЗВО та наукові установи до реального а не формального дотримання принципів академічної доброчесності через запровадження відповідальності за неспроможність ідентифікувати порушення академічної доброчесності та протистояти цим порушенням.

НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО
ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дякую за увагу!